

شرایط کام‌یابی جهاد تبیین

علی فرهنگدیان

«جهاد تبیین» موضوعی است که ماه‌های اخیر در بیانات مقام معظم رهبری (حفظه‌الله) مورد اشاره و تأکید قرار گرفته و ابعاد مختلف آن توصیف شده است. گروه‌های علمی جهادی و انقلابی نیز سعی کرده‌اند که آن را تفصیل دهند و تبلیغ کنند. تاکنون مقالات متعددی درباره این موضوع، نگاشته و نشست‌های علمی مختلفی برگزار شده است. همه این کارها قابل تحسین است؛ اما آسیبی که در این مقالات و نشست‌ها دیده می‌شود، مقطعی بودن، اکتفا کردن به مباحث نظری و کم‌توجهی به عملیاتی کردن جهاد تبیین است.

به نظر می‌رسد باید از «تبیین جهاد تبیین» عبور کرده و وارد اجرایی کردن آن شویم. پیشنهاد می‌شود تبیین‌کنندگان جهاد تبیین در حوزه‌های مختلف فرهنگی، سیاسی و اقتصادی، طرح عملیاتی و ورود به اجرای طرح را داشته باشند و صرفاً به مباحث نظری و مبادی اکتفا نکنند. برای عملیاتی کردن تبیین، باید شرایطی را در نظر گرفت تا به جای تبیین، تخریب صورت نگیرد.

مقام معظم رهبری (حفظه‌الله) می‌فرماید:

اگر جهاد تبیین به‌درستی صورت نگیرد، دنیامداران حتی دین را هم وسیلهٔ هوس‌رانی و شهوت‌رانی خودشان قرار خواهند داد.^۱

برخی از شرایط تبیین که خوب است مبنی مورد توجه قرار دهد عبارت‌اند از:

۱. تخصصی کردن تبیین

ورود غیر متخصصان در تبیین حوزه‌های تخصصی به تخریب تبدیل خواهد شد. تبیین حوزه اقتصادی، مبنی اقتصادی لازم دارد و تبیین حوزه فرهنگی، متخصص فرهنگی می‌خواهد.

۱. در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری، ۱۹/۱۲/۱۴۰۰.

۲. توجه به سطوح مخاطب جامعه

مردم از گروه‌های علمی و غیر علمی تشکیل شده‌اند. همین تفاوت موجب می‌شود که سطح تبیین برای آنها متفاوت باشد. باید درک مأنوسات و نیازهای مردم را در تبیین، لحاظ کرد.

۳. توجه به ابزار تبیین

افزون بر سخنرانی‌های مرسوم، باید از ابزار دیگر سمعی، بصری و مجازی نیز بهره برد. گاهی یک نمایشگاه، کارایی بیشتری از سخنرانی داشته باشد. مقام معظم رهبری (حفظه‌الله) فرمود:

بعضی از شیوه‌های قدیمی جایگزین ندارد، مثل منبر، مثل مداحی؛ اینها قدیمی است اما اینها جایگزین ندارد؛ اینها همچنان اثرگذار است و هیچ چیز دیگری جای اینها را نمی‌گیرد؛ لکن از لحاظ ابزارهای گوناگون بایستی به روز حرکت کرد. البته ما امروز در این زمینه سلاح‌های سخت‌افزاری مان خوب است؛ یعنی بخش فضای مجازی و امثال اینها بالاخره فعالند و کار می‌کنند.^۲

۴. توجه به جهادی بودن جهاد تبیین

محور تبیین باید به‌کاری‌گیری علم، جان و مال، به صورت جهادی باشد. یعنی همه توانمندان علمی و انقلابی در عرصه تخصصی خود، بدون در نظر گرفتن اختصاص بودجه و پشتیبانی دولتی قدم مجاهدانه بردارند. اختصاص بودجه برای این موضوع، به ضد خود و نوعی تخریب تبدیل خواهد شد.

۵. بیان واقعی و مستند

در تبیین، ارائه بدون مبالغه و همراه با سند، موجب اقناع مخاطب می‌شود. ارائه سخن بدون مدرک، نزد مردم امروز، گاهی همگام با دروغ است و با هدف فریب!

۶. تبیین همراه با در نظر گرفتن مشکلات موجود

یک مبنی نباید مشکلات ملموس مردم را نادیده انگارد و همه چیز را خوب پندارد. بلکه باید حقایق انقلاب اسلامی و نظام را با بیان دستاوردها و موفقیت‌ها، وضعیت موجود و مشکلات، ظرفیت‌ها و قابلیت‌ها برای رسیدن به وضعیت مطلوب را باهم بیان کند.

۲. در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری، ۱۴۰۰/۱۲/۱۹.

۷. رعایت اخلاق و بیان منطقی

مقام معظم رهبری (حفظه الله) می‌فرماید:

البته اصل قطعی در این باب این است که بایستی از شیوه اخلاقی در این کار پیروی کرد. از این کاری که بعضی‌ها در فضای مجازی یا در مطبوعات و در مقاله‌ها و اینجا و آنجا انجام می‌دهند که با دشنام، با تهمت و فریب و دروغ با افکار عمومی مواجه می‌شوند، باید به شدت اجتناب کرد. بایستی حقایق را با منطق قوی، سخن متین و عقلانیت کامل، همراه با زینت عاطفه و عواطف انسانی و به کارگیری اخلاق منتشر کرد.^۳

۸. ایجاد امید و خوش بینی

تبیین باید همراه با امیدآفرینی به آینده و ایجاد خوش بینی واقعی - نه فریب کارانه - به انقلاب اسلامی و آرمان‌های آن باشد. مقام معظم رهبری (حفظه الله) فرمود:

کار باید این باشد که به مردم امید بدهید و اطمینان بدهید. اگر مردم ناامید شدند، اعتماد خودشان را از دست دادند، متزلزل شدند، شکست قطعی است ... این امید را باید زنده نگه داشت. عامل اصلی پیروزی، در صحنه بودن مردم است؛ عامل در صحنه بودن مردم، امید و اطمینان آنهاست.^۴

دانشیان قرآن و حدیث نیز می‌توانند افزون بر توجه به سیره عملیاتی معصومان (علیهم السلام) در تبیین، به طراحی اسلامی جهاد تبیین در حوزه‌های تخصصی بپردازند و به جای اینکه به نشست‌های علمی بسنده کنند، جهاد تبیین را بین آحاد و اقشار مختلف جامعه برده و انحرافات ایجادشده را بزداوند و واقعیت‌های مستند را ارائه و دستاوردهای انقلاب اسلامی در حوزه تخصصی خویش را بیان کنند و امید و نشاط را در جامعه بگسترانند.

۳. در پایان مراسم عزاداری اربعین حسینی، ۱۴۰۰/۷/۵.

۴. ۱۳۸۹/۶/۲۵.